

tuto problematiku upravovaly). Dalšími tématy jsou ekonomika a průmyslový rozvoj Sibiře, specifický význam, jež měl pro region institut vyhnanství, a nakonec sibiřská identita; tady je přidáno i několik stran věnovaných sibiřskému separatismu.

Knihy poskytují podrobnou informaci o tématu. Škoda jen malého počtu map (v knize jsou dvě, jedna se týká administrativního dělení a druhá národností). Zarážející, ať už jde o záměr či o pouhou nedbalost, je však pohled do tabulek ilustrujících vývoj počtu obyvatel v jednotlivých částech Sibiře, protože některá čísla evidentně řádově nesedí.

Matěj Sviták

Klejsa Mulaj, *Politics of Ethnic Cleansing*. Lanham: Lexington Books, 2008, 205 s.

Knihy, která vyšla s podtitulem *Nation-State Building and Provision of In/security in Twentieth-Century Balkan*, se zabývá fenoménem „etnických čistek“. Téma je rozděleno do šesti kapitol včetně úvodu a závěru. V úvodu autorka shrnuje v krátkosti různé případy etnického čištění od starověku po nejbližší současnost. Následně vysvětluje pojem etnického čištění, poměrně nový původ tohoto pojmu a vztah například k pojmu *etnocida*, a také zařazuje svou knihu do stávajícího badatelského kontextu. Ve druhé kapitole se noří do historie etnických čistek na Balkáně 20. století, a to od postupné eliminace Turků přes akce ustašoviců až po Kosovo na sklonku 90. let 20. století. Třetí kapitola řeší úlohu etnického čištění na Balkáně v procesu budování moderního státu a národní identity v 90. letech. Zvláště zde v této souvislosti zmiňuje koncept „krize legitimacy“, tedy ztráty ospravedlnění národních států pro jejich existenci, a s tím spojenou nutnost hledání nové identity. Kapitola dále pokračuje výkladem příčin a průběhu válek zahrnujících etnické čistky, které proběhly v první polovině 90. let, a končí kosovskou válkou, jakož i její předeherou v podobě etnického čištění Kosova. Zamýšlí se také nad tím, v čem byla kosovská situace oproti ostatním podobným násilnostem té doby natolik jiná. Čtvrtou kapitolu pak Mulajová věnuje otázce, zda může etnické čištění zajistit bezpečnost státu a zda ve výsledku spíše nevytváří ohrožení státu jak zbylou menšinou, tak domovským státem této menšiny. Pátá kapitola pojednává o alternativních teoriích vysvětlujících etnické čištění s pomocí historie, nacionalismu, emocí nebo bezpečnostních dilemat. V závěru pak autorka shrnuje předchozí poznatky a uvádí možnosti prevence etnických čistek a přístupu ke konfliktům, které tímto nebezpečím hrozí.

Kromě seznamu zkratk v úvodu kniha z formálního hlediska potěší ještě zejména přehledným rejstříkem. Nestandardním, leč zpřehledňujícím prvkem jsou krátká shrnutí argumentů na konci každé kapitoly, stejně jako řazení poznámek vždy hned za příslušnou kapitolou. Jako mnoho jiných anglosaských publikací i tato

bohužel nabízí spíše nepřehledný soupis literatury. Celkově však jde o publikaci, která bude pro balkánská studia bezesporu přínosem.

Jan Procházka

Robin Okey, *Taming Balkan Nationalism: The Habsburg „Civilizing mission“ in Bosnia, 1878–1914*. Oxford: Oxford University Press, 2007, 352 s.

Monografie Robina Okeye, profesora historie na univerzitě ve Warwicku a známého autora prací na témata dějin Habsburků, Balkánu a východní Evropy, vyšla s cílem informovat o politice samozvané „kulturní mise“ Habsburků v Bosně a Hercegovině a o reakcích bosenského obyvatelstva na ni. Práce pokrývá období od rakousko-uherské okupace Bosny a Hercegoviny po Berlínský kongres v roce 1878, přes anexi v roce 1908 až do sarajevského atentátu na následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este v červnu 1914. V tomto období všechny evropské mocnosti vydávaly svoje mocenské a územní ambice za „kulturní či civilizační mise“ a prostřednictvím okupace Bosny se k nim přidalo i Rakousko-Uhersko.

Od koloniálních výbojů západoevropských velmocí se rakouskouherská okupace lišila mj. i blízkostí anektovaného území, a také proto i průběh a podoba této „kulturní mise“ vypadaly jinak. Nejpodstatnější motiv byl také odlišný – hlavní snahou bylo zabránit vzniku velkého slovanského státu na hranicích mocnářství, jenž by pravděpodobně znamenal hrozbu destabilizace pro samotnou monarchii, zejména pro její zálitavskou část, což by zase mělo zásadní důsledky (jak ukázal pozdější vývoj) pro celou Evropu. I z tohoto důvodu autor věnoval relativně krátkému období moderních evropských dějin na relativně malém kousku území celou monografii.

K popisu jednotlivých aspektů okupace a anexe Bosny a Hercegoviny rozdělil Okey práci na jedenáct samostatných kapitol, z nichž téměř polovina je věnována 21 let trvajícímu období správy Benjámina Kállaye. V této části jsou i tři kapitoly zaměřené na vztah rakouskouherského správce k třem hlavním bosenským národům, Bosňákům, Chorvatům a Srbům. Části chronologicky následující po Kállayově smrti se pak věnují budování ústavnosti vedoucímu až k samotné anexi Bosny a Hercegoviny v říjnu 1908, „kulturní politice“ bosenského sněmu či bosenskému studentskému hnutí.

Přes lehce se nabízející příležitost „vyřídit“ tuto epizodu v dějinách monarchie s patřičnou dávkou kriticismu autor v knize přiznává rakouské správě Bosny a Hercegoviny mnohé zásluhy, od zvýšení gramotnosti obyvatelstva, přes obecnou demokratizaci, až po snahu o vybudování národního občanského, avšak ne nutně nacionalistického modelu místní společnosti, a nepoukazuje tedy pouze na negativní aspekty tohoto rakousko-uherského „dobrodružství“, jež vyvrcholilo atentátem na následníka trůnu a následným vypuknutím první světové války.

Radek Oravec